

УДК 316.454

**СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА ДЕТЕРМІНАНТА
СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Демченко Катерина Олегівна

Аспірант

Національний економічний університет ім. С. Кузнеця,

м. Харків, Україна

kate0074@ukr.net

Анотація: проаналізовано сутність соціальної згуртованості у розрізі трьох головних підходів, розглянуто погляди фахівців ПРООН щодо визначення поняття «соціальна згуртованість», визначено переваги соціально згуртованого суспільства, дана характеристика соціальної згуртованості в Україні.

Ключові слова: детермінанта, соціальна безпека, соціальна згуртованість, соціальна інтеграція, суспільство.

Останнім часом помітно зріс інтерес до усвідомлення того, що соціальна згуртованість є необхідною умовою розвитку суспільства і його безпеки. Соціальна згуртованість у сучасному світі є атрибутивною властивістю суспільства, соціальних організацій та груп, які об'єднані не лише спільною історією, традиціями, культурою, а й загальними цілями розвитку. Дана доктрина виділяє активну участь населення у вирішенні актуальних проблем життєдіяльності, у подоланні соціальної ізоляції та дезінтеграції (бідності, бездомності, сирітства і тощо).

Але слід зауважити, що результати пошуку та співставлення визначень цього поняття свідчать про відсутність єдиної універсальної думки у науковців і фахівців щодо визначення і чіткого розуміння цього поняття. Навіть такі міжнародні організації як Європейський Союз, однією із завдань діяльності якого є забезпечення розвитку спеціальних фондів з посилення економічної та

соціальної згуртованості в межах Союзу, визначають соціальну згуртованість через призму політичних, економічних чи соціальних загроз, не акцентуючи увагу на концептуальній чіткості і межах.

Визначити сутність соціальної згуртованості надзвичайно складно, оскільки поняття охоплює широкий спектр цінностей, норм та переконань, які еволюціонують у часі та змінюються залежно від простору та рівня аналізу, що робить порівняння між країнами та регіонами досить складним завданням [1].

Натомість огляд визначень науковців та аналіз ключових положень соціальної згуртованості показує, що трактування її сутності розглядається у розрізі трьох головних підходів: емпіричного, експериментального та аналізу соціальних мереж (Фотопулу І., Зафейрпулос А., Алегрі А. [2]). Багатогранність і складність соціальної згуртованості свідчить про її міждисциплінарний характер, тому емпіричні дослідження (проведенні науковцями у сфері психології Г. Боном і З. Фрейдом [2]) стосуються розгляду соціальної згуртованості у контексті гіпнотичного впливу натовпу на кожну особу. Основним представником експериментального підходу є Дж. Морено, який винайшов квазікількісну техніку «соціометрію», завданням якої було вимірювати ступень спорідненості між людьми. Аналіз соціальних мереж ґрунтується на положеннях експериментального підходу акцентуючи увагу на структурній згуртованості з точки зору сукупності взаємозв'язків, а не індивідів. Саме у межах третього підходу соціальна згуртованість набуває надзвичайної популярності серед науковців усього світу та фахівців міжнародних і національних організацій.

Традиційно однією із перших міжнародних організацій, яка здійснює моніторинг миру за ключовими напрямками є Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (далі – ПРООН). Фахівці ПРООН запропонували визначення сутності і обґрунтували положення, структуру, виділили концептуальні рамки та заклали методологічну основу вимірювання соціальної згуртованості території. Так, на думку фахівців ПРООН, соціальна згуртованість є станом зближення суспільства, або формування спільних зв'язків, які об'єднують різних людей та

соціальні групи. Соціальна згуртованість відображає якість взаємовідносин між окремими людьми та групами у суспільстві (горизонтальний аспект), а також між людьми та установами, які їх обслуговують (вертикальний аспект). За неофіційним визначенням фахівців ПРООН, соціальною згуртованістю є ступінь довіри суспільства до уряду і бажання колективно брати участь у досягненні загального стійкого миру та сталого розвитку.

Доцільно вважати таке визначення цілком обґрунтованим, а концепцію неабияк актуальною в умовах розвитку сучасного суспільства. Адже соціально згуртоване суспільство відрізняється повагою, високою культурною взаємодією та високим рівнем захисту всіх її членів. Таке суспільство здатне формувати та розвивати відносини між різними національностями, релігіями, класами. Відокремлене суспільство, у якому переважають різні види нерівності позбавляється можливості стійкого і стабільного розвитку у довгостроковій перспективі. У зв'язку з цим, виникає об'єктивна необхідність у сприянні соціальної інтеграції, що розуміється як здатність суспільства забезпечити добробут усім своїм учасникам, звести до мінімуму будь-яку нерівність, подолати соціальну маргіналізацію, мінімізувати прояв загроз та небезпек тощо.

Цілком погоджуємося з А. Колотом, що «... ідея соціальної згуртованості не є принципово новою. Вона пересікається та корелює з основними засадами розбудови соціальної держави, суспільства загального добробуту, концепцією розвитку збалансованого суспільства. Втім, ідея соціальної згуртованості містить нові узагальнюючі риси, має своє предметне поле, сферу застосування та вписується у сучасне розуміння ролі соціальних інвестицій у забезпеченні стабільності соціально-економічного розвитку і добробуту членів суспільства» [3, с. 13]. Без мінімального рівня соціальної згуртованості, порядок та високий темп розвитку соціуму неможливий, оскільки не може реалізовуватись лише через механізми державної влади.

Надзвичайно цінним є постулати доктрини соціальної згуртованості, запропоновані А. Колотом. Учений пропонує розглядати соціальну згуртованість з шести позицій: доступ до соціальних прав та можливості ними

скористатися; висока довіра громадян до інститутів влади; соціально відповідальна держава; добробут абсолютної більшості громадян; соціальний діалог; демократичні принципи прийняття рішень [3, с. 16].

До того ж наявність у членів суспільства відчуття спільного бачення майбутнього створює стійкість до ескалації конфліктів на індивідуальному рівні, яка часто впливає з політики урядів країн, закликів до мобілізації суспільства за ознаками ідентичності. Тому включення соціальної згуртованості як однієї із детермінант соціальної безпеки є виправданим особливо для країн, які перебувають у стані конфлікту, або виходять з нього.

Стосовно питання реалізації концепції соціальної згуртованості в Україні, слід зауважити, що вона все ще залишається «на порозі» практичного втілення у всі сфери суспільного життя, але зроблено перші кроки її впровадження у національній стратегії та пріоритетах розвитку. Так, у Національному звіті «Цілі сталого розвитку: Україна» серед головних цілей визначено «сприяння розбудові миролюбного і всеохопного суспільства (Ціль 16)», а також у Рамковій програмі співробітництва між урядом України та ООН на період 2018 – 2022 рр. До того ж процеси децентралізації також поклали розвитку процесу соціальної згуртованості через впровадження механізмів співробітництва. Саме на зміцнення та підвищення рівня соціальної згуртованості у громадах України, досягнення взаєморозуміння зорієнтована робота міжнародних організацій.

Список літератури

1. Jeannotte, M. Sharon. 2000. SRA-309 – Social Cohesion Around the World: An International Comparison of Definitions and Issues. Ottawa: Strategic Research and Analysis Directorate, Department of Canadian Heritage.
2. Prizzon, A. Social Cohesion and Development: Where do we Stand?, Background paper to Perspectives on Global Development 2012 – Social Cohesion, forthcoming.

3. Колот А. Соціальна згуртованість як доктрина забезпечення стійкості розвитку суспільства в умовах глобальних викликів. Україна: аспекти праці. 2009. № 7. С. 11–19. ULR: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2009_7_4.